

**בס"ד. שיחת ש"פ ויקהל-פקודי,
פרשת החודש, מבה"ח ניסן, ה'תשט"ז.**

בלתי מוגה

א. הסדרו של ד' הפרשיות² שקורין קודם פסח הוא: פ' שקלים, פ' זכור, פ' פרה ופ' החודש.

בפרטיות — קשורים ב' הפרשיות שקלים וזכור עם גאולת פורים, שעדיין אינה גאולה שלימה, כמאמר³ "אכתי עבדי אחשוורוש אנן", והפרשיות פרה והחודש — עם גאולת פסח, שהיא גאולה שלימה. אבל בכללות, שייכות גם הפרשיות שקלים וזכור לגאולת פסח, כיון שגם גאולת פורים קשורה עם גאולת פסח, כמאמר⁴ "מיסמך גאולה לגאולה".

ב. פרשת שקלים קורין קודם ראש חודש אדר, לפי ש"באחד באדר משמיעין על השקלים"⁵, שצריכים להם בשביל קרבנות השנה החדשה⁶. פרשת זכור קורין קודם פורים, לפי שבפורים היתה מפלת המן, שהוא מזרעו של עמלק, ולכן קורין "זכור את אשר עשה לך עמלק"⁷ קודם פורים, לקיים מש"נ⁸ "נזכרים ונעשים", "נזכרים" קודם ל"נעשים" — בפ' זכור היא הזכירה, ובפורים היא העשייה⁹.

ג. הטעם לקדימת פ' שקלים לפ' זכור הוא לא רק מצד הזמנים שלהם, שפ' שקלים שייכת לאחד באדר, ופ' זכור לפורים, י"ד באדר, אלא גם מצד ענינם:

(6) כדאיתא בגמרא (שם כט, ריש ע"ב) ד"כיון דבניסן בעי אקרובי מתרומה חדשה (והיינו, שנוסף על היותו "ראש השנה לרגלים", הרי הוא גם "ראש השנה לשקלים" (ר"ה ז, א)), קדמינן וקרינן באחד באדר, כי היכי דליתו שקלים למקדש" (מהנחה בלתי מוגה).

(7) תצא כה, יז.

(8) אסתר ט, כח.

(9) מגילה ל, א. ירושלמי שם פ"ג ה"ד.

לבוש או"ח סתרפ"ה ס"ב. ט"ז שם סק"א.

(1) שיחה זו (עד סוס"ז) — הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"א ע' 219 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(2) פרשיות מיוחדות שקורין בהוספה על פרשת השבוע, ויש להם גם הפטרות מיוחדות (מהנחה בלתי מוגה).

(3) מגילה יד, א. וש"נ.

(4) שם ו, סע"ב.

(5) שם יג, סע"ב.

איתא בגמרא⁵, שבזכות שנתנו בני ישראל מחצית השקל, היתה מפלת הזמן, שאמר "עשרת אלפים ככר כסף אשקול וגו'"¹⁰.

ובזה יובן שייכות ב' הפרשיות, וגם הטעם לקדימת פ' שקלים לפני פ' זכור: מה שישראל הקדימו שקליהם, הביא להנס דפורים, שהתחלתו, בזכירה, בהקריאה דפ' זכור.

ד. לאחרי הגאולה דפורים — שכאמור עדיין אינה גאולה שלימה — באים להגאולה דפסח, שהיא גאולה שלימה. וההכנה לזה היא פ' פרה ופ' החודש.

בנוגע לב' פרשיות אלו, איתא בירושלמי¹¹, "בדין הוא שתקדום החודש לפרה", כיון שפרשת החודש נאמרה — וענינה הוא — באחד בניסן, ושריפת הפרה היתה בשני בניסן, שהרי "באחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה", שהרי שריפת הפרה לא היתה יכולה להיות קודם הקמת המשכן¹². אלא שבגלל שפרשת פרה היא "טהרתן של כל ישראל", מקדימין לקרות פרשת פרה.

וצריך להבין תירוץ הירושלמי: לכאורה, מהי השייכות דטהרתן של ישראל לפ' החודש, שבלעדו אי־אפשר להיות הענין דפרשת החודש, אלא לאחרי טהרתן של ישראל? הרי הפרשה אינה נקראת "פרשת הפסח", אלא "פרשת החודש" — הדין דקידוש החודש וראש חודש — ומה נוגע כאן הקדמת הטהרה¹³?

ה. והביאור בזה:

ענינו של ראש חודש הוא מולד הלבנה. לאחר שהלבנה היתה בהעלם והסתר, חוזרת היא ונולדת ומתחדשת. ענין זה מרמז גם על ישראל, שנמשלו ללבנה¹⁴, שלאחרי כל ההעלמות והסתרים דזמן הגלות¹⁵, הרי הם נולדים ומתחדשים, שזהו ענין הגאולה.

10) אסתר ג, ט.
 11) שם ה"ה. הובא בפרש"י מגילה כט, א.
 12) קרבן העדה שם.
 13) בשלמא להקרבת הפסח — יש צורך בהקדמת הטהרה, מצד ב' טעמים: א) הקרבת הקרבנות צ"ל בטהרה. ב) כן הוא גם מצד פנימיות הענינים — שהגאולה בפסח תלויה בענין הטהרה, כמו הגאולה העתידה (כדלקמן בפנים); אבל לקידוש החודש — לא שייך ענין הטהרה, והדרא לדוכתה קושיית הירושלמי:
 "בדין הוא שתקדום החודש לפרה".
 ובהכרח לומר, שגם הענין דקידוש החודש קשור עם ענין הגאולה, ולכן צ"ל "טהרתן של כל ישראל" קודם פרשת החודש, כמו קודם הגאולה (מהנחה בלתי מוגה).
 14) בברכת קידוש לבנה (סנהדרין מב, א). וראה סוכה כט, א. ב"ר פ"ו, ג. שהש"ר פ"ו, יו"ד. אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך. ובכ"מ.
 15) ובלשון הכתוב (וילך לא, יח) "הסתר אסתר" (מהנחה בלתי מוגה).

זמן התחלת הגאולה הוא ראש חודש ניסן, שעליו נאמר¹⁶ "החודש הזה לכם ראש חדשים". רז"ל¹⁷ דרשו גזירה שוה מ"הזה" שנאמר בפרשת החודש ל"הזה" שנאמר במתן־תורה, "ביום הזה באו מדבר סיני"¹⁸. מתן־תורה הוא גם ענין הגאולה, כמאמר רז"ל¹⁹ "אל תקרי חרות אלא חירות" (בציר"י), חירות מיצר הרע וממלאך המות ומשעבוד מלכיות. ומזה שהגמרא מקשרת פרשת החודש עם מתן־תורה, מובן, שגם בראש חודש ניסן, "החודש הזה", ישנו כבר ענין הגאולה, "אתחלתא דגאולה"²⁰. ולפי זה יובן הטעם להקדמת הטהרה לפרשת החודש: כיון שפרשת החודש הוא מולד הלבנה, "אתחלתא דגאולה" — צריך להיות לזה הקדמת הטהרה, כפי שנדרש לענין הגאולה, כמ"ש²¹ "וזרקתי עליכם מים טהורים גו'", ואמרו רז"ל²² "טהרה מביאה לידי .. אלי' הנביא כו'".

ו. אמנם, בראש חודש ניסן היתה הגאולה רק בהתחלה ובכח, ואילו פועל הגאולה התחיל בט"ו בניסן, "דקיימא סיהרא באשלמותא"²³, ושלימות ותכלית הגאולה — בשעת מתן־תורה.

וכשם שבשביל הגאולה בפועל צריך להיות טהרה בפועל, "וזרקתי עליכם מים טהורים" — כך גם בשביל הגאולה בכוח צריך להיות טהרה בכוח.

קריאת התורה היא נתינת־כח, כידוע, ולכן מקדימין וקורין בפרשת פרה, שענינה טהרה בכח, ולאח"ז פרשת החודש וראש חודש, שענינם גאולה בכח.

וזהו הסדר דטהרה וגאולה: פרשת פרה — טהרה בכח, פרשת החודש וראש חודש ניסן — גאולה בכח, שני בניסן — טהרה בפועל, ט"ו בניסן עד מתן־תורה — גאולה בפועל.

ז. ההוראה שיש לקחת מהאמור:

כיון שלבוא לידי טהרה אמיתית לתכליתה יהי אפשר רק בביאת המשיח דוקא, שאז יקויים "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"²⁴, — שהרי בביאת המשיח יהי עדיין "רוח הטומאה", כהלשון

16) בא יב, ב.	21) יחזקאל לו, כה.
17) שבת פו, ב.	22) סוף סוטה.
18) יתרו יט, א.	23) ראה זח"א קנ, רע"א. רכג, א"ב. רכה,
19) עירובין נד, א.	סע"ב. וראה גם שמור"ר פט"ו, כו.
20) לשון חז"ל — מגילה יז, ב.	24) זכרי' יג, ב.

ברמב"ם²⁵ שמישח "יכוף כל ישראל" שילמדו תורה ויקיימו מצוות, וכיון שנקט הלשון "יכוף", הרי זו ראי', שלא הכל יעשו כן מרצונם הטוב, כיון שעדיין יהי' אז "רוח הטומאה", ועבודתו של משיח תהי' להעביר את רוח הטומאה מן הארץ —

יכולים לחשוב שעתה אין צורך לעשות דבר, ולהסתמך לגמרי על משיח.

על כך היא ההוראה מקריאת פרשת פרה:

כדי לבוא לידי טהרה וגאולה בפועל ובשלימות — יש צורך תחילה בהכנה.

יש לעסוק בענין הטהרה ככל האפשרי, לטהר את עצמו מפני "אבי אבות הטומאה"²⁶, כמאמר רז"ל²⁷ "כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת", ו"חטאת"²⁸ קרי' רחמנא²⁹ לפרה אדומה, ובמילא נפטרים מאבות, ותולדות הטומאה,

ודבר זה יביא את הטהרה והגאולה בפועל, בכיאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

* * *

ח. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ויאמר הוי' אל משה ואל אהרן גו' החודש הזה וגו'.

* * *

ט. נזכר לעיל (ס"ד) ששריפת הפרה היתה בשני בניסן.

והענין בזה:

אודות שריפת פרה אדומה — הובא באגרת הקודש³⁰ שאף שנעשית "חוץ לשלש מחנות"³¹, מ"מ, "חטאת קרי' רחמנא", ולכן הרי היא מכפרת. ומזה למדים גם בנוגע למיתתם של צדיקים — כמארז"ל³² "למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך מה פרה אדומה מכפרת, אף מיתתן של צדיקים מכפרת".

25) הלי' מלכים ספיי"א. וראה גם תו"מ	29) חולין יא, א.
26) פרש"י חוקת יט, כב. פסחים יד, ריש	30) רסכ"ח.
27) ע"ב. ועוד.	31) יומא סח, סע"א. הובא בפרש"י חוקת
28) מנחות קי, א.	שם, ג.
29) חוקת שם, ט.	32) מו"ק כח, א.

והטעם שפרה אדומה מכפרת על כל החטאים — כיון שהיא מבטלת את הטומאה ד"אבי אבות הטומאה", שנמשכה מנחש הקדמוני בחטא עץ הדעת, שהוא סיבה לכל החטאים. ולכן, כאשר מבטלים את הענין דחטא עץ הדעת (ע"י פרה אדומה) — מתבטלים במילא כל החטאים.

וביאור ענין שריפת הפרה בעבודה:

כתיב³³ "ולקח הכהן עץ ארוז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שריפת הפרה". והענין בזה — ש"עץ ארוז" הו"ע הישות, הגבהה והתנשאות³⁴, מדות כפי שהם באופן ד"קשה כארוז"³⁵, והרי ענין הישות הוא מקור לכל הענינים הלא־טובים (כנ"ל בהמאמר³⁶), שהם שאר הענינים שמונה שם בכתוב. וענין שריפת הפרה הוא — ליטול את ה"עץ ארוז" (ישות), יחד עם שאר הענינים הלא־טובים, ולשרפם.

ונמצא, שכללות ענין העבודה דשריפת הפרה הוא — ביעור הרע ועלי' מלמטה למעלה, שהו"ע עבודת התפלה.

אמנם, הכח לזה הוא ע"י ענין התורה, כמשנת"ל בהמאמר³⁷ שכדי שתהי' העלי' מלמטה למעלה כדבעי, צריך להיות הביטול דתורה.

י. ועפ"ז יש לבאר השייכות דשריפת הפרה ליום שני בניסן, שבו הקריב "נתנאל בן צוער נשיא יששכר"³⁸:

ענינו של נתנאל בן צוער נשיא יששכר הוא — קו התורה³⁹, ובאופן שלימוד התורה הוא מתוך ביטול ("צוער" מלשון "מצער")⁴⁰. והיינו, דכיון שהי' בביטול, לכן זכה לתורה.

[וע"ד שמצינו בנוגע למשה רבינו, שהטעם לכך שזכה לתורה הוא מצד הביטול שהי' בו, כמ"ש⁴¹ "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה", דהיינו שהי' בתכלית הביטול, ומצד זה זכה לתורה⁴²].

וזהו שנתנאל בן צוער הקריב ביום השני בניסן, שבו נשרפה הפרה — כיון שקו התורה, ענין הביטול, הוא הנותן כח על שריפת הפרה (ענין התפלה).

(39) ראה נתחומא נשא יד. במדב"ר פי"ג, 33 חוקת שם, ו.
 (34) ראה במדב"ר פי"ט, ג (לענין מצורע).
 טו. פרש"י נשא שם, יט.
 (40) ראה אוה"ת נשא ע' רפ. סה"מ פרש"י עה"פ (ב"מ"א העתקתי מיסודו של ר"מ הדרשן").
 עטר"ת ע' תעב. תרפ"ה ע' רכא. תו"מ סה"מ
 (35) לשון חז"ל — תענית כ, א. ועוד. סיון ע' שנ.
 (36) פ"ג (לעיל ע' 173).
 (41) בהעלותך יב, ג.
 (37) ספ"ד ואילך (לעיל ע' 175 ואילך).
 (42) ראה מכילתא יתרו כ, יח. מדרש תהלים (באבער) מה, ו.
 (38) נשא ז, יח.

[וכפי שמצינו שבשעה שהי' צורך לשבור את קליפת פרעה, כפי שמצינו שאמר "לי יאורי ואני עשיתיני"⁴³, שהו"ע תוקף הישות — שלח הקב"ה את משה כדי לשבור את ישותו, כמ"ש⁴⁴ "דבר אל פרעה" — "דבר" לשון שבירה⁴⁵, כמו "ידבר עמים תחתינו"⁴⁶. והיינו, שתכלית הביטול דמשה שבר את תכלית הישות דפרעה].

יא. ובפרטיות יותר:

סדר העבודה הוא — שצ"ל לא רק ענין התורה, אלא גם ענין התפלה, שהרי "כל האומר אין לו אלא תורה אפילו תורה אין לו"⁴⁷. ולא עוד אלא שתחילה צ"ל ענין התפלה ואח"כ ענין התורה, כפי שמצינו⁴⁸ גבי אבא בנימין "על תפלתי שתהא . . סמוך למטתי", "שלא לעשות מלאכה ושלא לעסוק בתורה כשעמדתי ממטתי עד שאקרא קריאת שמע ואתפלל".

ולכן הקריב נתנאל בן צוער (לא ביום הראשון, אלא) ביום השני דוקא — לאחרי ההקרבה ביום הראשון, היינו, שתחילה הי' ענין של קרבן סתם, שהו"ע עבודת התפלה, וזו היתה ההכנה לקרבנו של נתנאל בן צוער, שהו"ע התורה.

אמנם, סדר זה (שתפלה קודמת לתורה) הוא רק בנוגע לפועל; אבל הכח על זה גופא שהתפלה תהי' כדבעי, באופן ד"בר לבב"⁴⁹, ללא פניות — הוא ע"י הביטול דתורה. וכן הוא בפשטות — שכדי לדעת להתפלל, יש צורך ללמוד.

ועד"ז מצינו בקרבנות הנשיאים — כדאיתא במדרש⁵⁰ ש"מי נתן את העצה הזו, שבטו של יששכר שהיו חכמים וגבורים בתורה".

וזוהו ג"כ ששריפת הפרה הראשונה היתה ע"י משה דוקא⁵¹, ו"לעולם היא נקראת על שמך, פרה שעשה משה במדבר"⁵², וגם בכל השמונה פרות שנעשו לאח"ז⁵³, ואפילו בפרה העשירית ש"יעשה המלך המשיח"⁵⁴,

43 יחזקאל כט, ג.	40 תנחומא שם. וראה בהנסמן בערה
44 וארא ו, יא. שם, כט.	39.
45 ראה לקו"ש חט"ז ע' 75. וש"נ.	51 ראה גם תו"מ ח"ו ס"ע 39 ואילך.
46 תהלים מז, ד.	וש"נ.
47 יבמות קט, ב.	52 פרש"י חוקת יט, ב.
48 ברכות ה, ב ובפרש"י. וראה לקו"ת	53 ראה פרה פ"ג מ"ה. רמב"ם הל' פרה
ברכה צו, ב.	אדומה ספ"ג.
49 תהלים כד, ד. וראה במאמר פ"ו	54 רמב"ם שם (נתבאר בארוכה בלקו"ש
(לעיל ע' 177).	חכ"ח ע' 131 ואילך).

מערכין מאפר הפרה שעשה משה⁵⁵ — כיון שענינו של משה, ענין התורה בביטול, הוא נתינת כח על שריפת הפרה (תפלה).

וזה גופא הוא הטעם לכך שאפר הפרה שעשה משה גנוז וקיים לעד עד ביאת משיח⁵⁶ — מצד ענין הביטול במציאות דמשה. וע"ד שמצינו⁵⁷ בנוגע למשכן שעשה משה, ששני בתי־מקדשות שנעשו בידי אדם נחרבו, משא"כ המשכן שעשה משה גנוז וקיים לעד, ויתגלה בביאת המשיח.

יב. וענין זה קשור גם עם "מיתתן של צדיקים"⁵⁸, ובפרט צדיקים שלמדו תורה בביטול — שהוא אותו הענין של שריפת הפרה (כנ"ל ס"ט).

ובנוגע אלינו — הרי הם רבותינו נשיאינו, ובנדו"ד, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁵⁹, שכ"ק מו"ח אדמו"ר הוא בנו, "ברא כרעא דאבוה"⁶⁰, והוא גם ממלא מקומו, כך שזהו אותו הענין ממש — שענין ההסתלקות הוא כענין פרה אדומה, "חטאת קרי" רחמנא".

*

יג. אודות⁶¹ "החודש הזה לכם ראש חדשים"⁶², איתא בשל"ה⁶², שכל החודש (ניסן), כל יום שבו, הוא כמו ראש חודש. כשם שראש חודש אינו "יום המעשה"⁶³, כן הוא גם כל חודש ניסן.

ומבאר השל"ה: בשנים־עשר הימים הראשונים — היו קרבנות הנשיאים, וכל נשיא הי' עושה יום־טוב באותו יום⁶⁴. י"ג ניסן — הוא "אסרו־חג" של י"ב ימים הנ"ל. בי"ד ניסן — מדליקים את "נר הוי' נשמת אדם"⁶⁵ ובודקין את החמץ. ולאח"ז באים שבעת ימי חג הפסח, שבעת ימי ההיקף⁶⁶.

בלקו"ש ח"ב ע' 489 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(62) ס"פ בא (שיג, ב). הובא בסד"ה החודש הזה לכם תרכ"ו (סה"מ תרכ"ו ע' נ). וראה גם מכתב ט' ניסן שנה זו (אג"ק ח"י"ב ע' תה).

(63) ראה שמואל־א כ, יט ובמפרשים. יחזקאל מו, א ובמפרשים.

(64) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתכ"ט ס"ט. משלי כ, כז.

(66) שמהם נמשך על כל השנה (מהנחה בלתי מוגה).

(55) ראה הנסמן בלקו"ש חל"ג ע' 130 הערה 36. תו"מ שם הערה 20.

(56) ראה תוספתא פרה ספ"ג. רמב"ם שם.

(57) תדבאר ספכ"ה. וראה סוטה ט,

סע"א. יומא עב, סע"א. סוכה מה, ב.

(58) חסר קצת מה שדובר בענין זה (המו"ל).

(59) שיום הסתלקותו בבי' ניסן (המו"ל 2).

(60) יונת אלם רפ"ב. וראה תוד"ה מקמי

— יבמות ג, א. פרש"י ד"ה כבעל — כתובות צב, א.

(61) מכאן עד סוף השיחה — הוגה ע"י

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס

והביאור בזה:

ראש חודש — הוא ענין המולד, שבזה ישנם ב' נקודות: נקודה אחת היא — תכלית ההעלם שהי' קודם המולד, ולאח"ז — נקודת המולד.

יד. גם בעבודת בני ישראל, שנמשלו ללבנה⁶⁴, ישנם ב' נקודות אלה:

בשעה שמתבונן במעמדו ומצבו, שאפילו אם למד וקיים מצוות ובאהבה רבה, מ"מ הרי הוא עומד לפני המלך, ומאן דמחוי במחוג קדם מלכא וכו'⁶⁷, וא"כ, לא זו בלבד שאין זו עבודה, אלא אדרבה — אזי נעשים אצלו ב' נקודות: נקודה של ביטול בתכלית⁶⁸, ומתחילה אצלו עבודה חדשה.

וזוהו ענינו של ראש חודש בעבודה — שבכללות זהו עבודת התשובה — "אסורה מכאן להתקרב לשם"⁶⁹.

והרי ע"י עבודת התשובה מביאים את הגאולה, כפסק הרמב"ם⁷⁰ ישראל שעושי'ן תשובה מיד נגאלין. וכמ"ש אדמו"ר הזקן באגרת התשובה⁷¹ בענין ברכת "השיבנו", שמיד לאחר ברכת "השיבנו" ו"סלח לנו" אומרים ברכת "גאלנו"⁷².

ולכן מצינו בנוגע לראש חודש, שהקב"ה אומר "הביאו עלי כפרה שמיעטתי את הירח"⁷³. מיעוט הירח הוא, כידוע⁷⁴, הסיבה לחטא עץ הדעת, המקור דכל החטאים, שהוא סיבת הגלות — "מפני חטאינו גלינו"⁷⁵. וראש חודש מבטל את ענין מיעוט הירח, ובמילא גם את סיבת הגלות.

טו. ראש חודש, ענין התשובה — מבטל את הגלות ומביא את הגאולה.

(71) פ"א.

(72) והיינו שצריך להמתין רק משך זמן קצר ביותר ("א קליינע וויילע") — כשיעור זמן אמירת הברכות "השיבנו", "סלח לנו" ו"גאלנו" (מהנחה בלתי מוגה).

(73) שבועות ט, א. וש"נ.

(74) ראה סה"מ קונטרסים ח"א קצב, א ואילך.

(75) נוסח מוסף ליו"ט.

(67) חגיגה ה, ב.

(68) דהיינו שנעשה אצלו העלם והסתור ועד לביטול במציאות ביחס למדריגתו הקודמת, בראותו שאין לה ערך (מהנחה בלתי מוגה).

(69) פרש"י שמות ג, ג. וראה קונטרס ביקור שיקאגא ע' 22 (סה"ש תש"ב ע' 46) ואילך.

(70) ה' תשובה פ"ז ה"ה.

וזהו הענין דאיתא בשל"ה, שכללות החודש דניסן הוא ענין של ראש חודש — כי בניסן היא העבודה דביעור חמץ, ביטול הישות והתנשאות, ולפעול בעצמו ענין הביטול, שזהו מצד ענין התשובה. ומצד זה — "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל"⁷⁶.

